

PLANTES DE VALLFERRERA

PER

P. FONT QUER

A primers d'Agost de 1911, aprofitant uns dies de permís, vaig fer una excursió a Vallferrera (Alt Pallars). Volia conèixer Sotllo, la més alta de les montanyes del Pirineu català (3141 m.). La excursió es llarga i incòmoda; des de Tàrrrega fins a Gerri de la Sal amb automòvil i de Gerri a Sort amb tartana; mes enllà de Sort, la carretera, malmesa per les rierades del Noguera i no arreglada encara, no permet passar mes que a peu i amb caballeria. La primera jornada a peu va esser desde Sort a Llaborsí, per la vora esquerra del Noguera, internant-me cap a Roní fins prop de Montanartó; la segona de Llaborsí a Areo. L'excursió a Sotllo requereix bon guia i dues jornades, i com que no podia quedar-me allí mes que un dia no'm va esser possible anar a Sotllo. En lloc de Sotllo, vaig explorar el Monteixo (2904 m.) que s'alsa tocant mateix al poble d'Areo.

Vallferrera, gaire bé inexplorada botànicament, es de les més aspres, seques i àrides del Pirineu. Pensant que seria millor més cap endins, més enllà d'Areo, i amb ganes de pujar a Sotllo, vaig repetir l'excursió acompanyat d'En Llenas, pel Juliol de 1912; aquesta excursió durà deu dies, contant-hi els de viatge. Vam parar la tenda a les Bordes de Rebuira (1814 m.); després sota la frontera, als prats de Boet. Per segona vegada, no'm va esser possible arribar al cim de Sotllo; al peu del Pic, al Estany, l'eterna quietut d'aquells paisatges, sols es interrompuda per la cascata que porta l'aigua penyals avall, ni un aucell vòla per aquelles solituds; les granotes mandroses, i negres com les tonalitats mateixes del Estany, resten mudes; no's veuen ni insectes, les coroles enormes de la *Gentiana acaulis*, intensament blaves, se baden endebades. Despullades d'arbres aquelles encontres, tenen també escàsíssima la vegetació herbàcia: els *Ranunculus pyreneus*, *Gentiana acaulis*, *Primula integrifolia*, *Homogyne alpina* i poques mes, entremig del pedruscall de les tarteres, al peu

de les neus fonent-se, o a la vorera del Estany, són les úniques fanerógames d'allí; més enllà, la turbera, els prats de *Sphagnum*, els *Etiophorum*, amb sa cabellera blanca de senectut, i les descolorides flors de la *Viola palustris*, arran de la molça. Vaig haver de tornar-me'n des de l'Estany de Sotllo, davant d'un temps amenassador; les bromes, que des de allí aparentaven marxar a més velocitat, deixaven caure una pluja menuda, i jo, sol, sense guia, ni sisquera rellotje, plè de basarda en aquelles soletats que sols el que les ha sentit sab què cosa son, vaig haver de deixar Sotllo, altiu i solitari allà endarrera; les Bordes de Rebuira, les creia encara mes lluny de lo que ho eren; mai hauré anyorat amb tanta recansa el meu amic i la nostra tenda.

Després vam anar a Boet. A Boet vam fer vida comú amb el pastor d'Areo, el seu sagal i'l goç, a mes de nostre cuiner millor que guia, En Ton. La tenda nostra no era prudent parar-la, voltats com estavem de tanta vaca; per això el refugi del pastor, una barraca amb la porta eternament oberta, va esser també nostre refugi. Nostre bon amic, el pastor, ens va tractar molt bé; tant bé com li podia permetre el séu jornal de quatre rals i la abundor de llet de que podíem disposar. De nit, dormint de travers cinc, en un jas fet per a jauren-hi dos, fora del jas les cames des de jonoll en avall, s'oviraven els estels pel forat-xameneia; des de'l dintell de la porta, la neu dels penyals d'Arcalís, en aquelles nits de lluna, era encisadora. Allí passarem els dies restants, i visitarem Aixeus, Coma del Orri, La Molinassa, La Selva, Arcalís, etc. fins el 25 de Juliol que retornavem a Areo per a continuar al endemà cap a Barcelona. A Areo vam ser molt ben atesos a Càn Cerdà, durant els dos dies de nostra estada allí.

Les plantes recullides en les dues excursions, que m'ha sigut possible determinar, són les de la llista següent; algunes tan interessants com la *Listera cordata* R. Br. que descobrí En Llenas a la Molinassa, i que jo vaig trobar després cada día que vaig surtir. A Sort, nostre bon amic En Moisès Cervós, ens mostrá unes plantes recullides quan estudiava Farmacia; algunes d'interès, són les que figuren en la llista. Totes les localitats d'aquesta, excepte les de Sort, Rialp, Roní, Montanartó, Llaborsí, Montesclado, Tirvia, Arahós, Altrón i Alins, corresponen a la municipalitat d'Areo, en lo mes alt de Vallferrera.

Nothochlæna Marantæ, R. Br.—Penyals, a la vora dreta del Noguera entre Rialp i Llaborsí.

Cheilanthes odora Swartz.—Sort (Cervós!).

Allosurus crispus Bernhd. — Areo: Selva Plana, Ribera de Sotllo, etc.

- Phegopteris Dryopteris* Fée; *Polypodium Driopteris* L.—Areo: La Rebuira.
- Nephrodium Filix-mas* Rich.; *Polystichum Filix-mas*, Rth.—En tota la Vall.
- Aspidium Lonchitis* Swartz.—Areo: Ribera de Sotllo a 2200 m.
- Cystopteris fragilis* Bernh.—Monteixo.
- Athyrium Filix-femina* Roth.—Areo: La Molinassa.
- Blechnum Spicant* With.—Areo.
- Asplenium septentrionale* Hoffm.—Roques i penyals de tota la Vall.
- Botrychium Lunaria* Swartz.—Areo: Monteixo, La Selva, rara.
- Selaginella spinulosa* R. Br.—Areo: Boet, Arcalís, etc.
- Licopodium Selago* L.—Areo: Boet, Coma del Orri, etc.
- Juniperus nana* Willd.—Penyals elevats, a Arcalís, Coma del Orri, etc., a 2400 i 2600 m.
- Phleum alpinum* L.—Ribera de Sotllo.
- Lasiagrostis Calamagrostis* Link.—Areo.
- Agrostis vulgaris* With.—Monteixo, etc.
- Deschampsia flexuosa* Trin.—Monteixo, La Rebuira.
- Oreochloa disticha* Link.—Monteixo, Sotllo, etc.
- Festuca ovina* L.—Monteixo.
- Nardus stricta* L.—Coma del Orri, en els prats, a 2,000 m.
- Carex pyrenaica* Wahlenbg.—Coma del Orri, a 2,300 m.
- C. echinata* Murr.—La Selva.
- C. leporina* L.—Ribera de Sotllo, vores de la riera.
- C. pallescens* L.—Coma del Orri.
- C. Cederi* Ehrh.—Plana Roya.
- C. ampullacea* Good.—La Selva, vores de les aigües.
- C. vulgaris* Fries.—Selva Plana, Sotllo.
- Scirpus caespitosus* L.—Estany d'Aixens, a 2,500 m.; Coma del Orri, a 2,300 m.; abundant.
- Eriophorum vaginatum* L.—Prats turbosos de Coma del Orri, a 2,300 m.
- E. augustifolium* Roth.—Turberes i prats humits de Coma del Orri, Estany d'Aixens, Sotllo.
- Juncus trifidus* L.—Ribera de Sotllo.
- J. alpinus* Vill.—Coma del Orri.
- Luzula lutea* DC.—Aixens, a 2,500 m.
- L. nivea* DC.—Montanyes al Nw. de Areo; La Selva, etc.
- L. maxima* DC.; *L. silvatica* Gaud.—La Selva.

- L. glabrata* Desv.—Ribera de Sotllo.
L. sudetica DC.—Coma del Orri.
L. spicata DC.—Estany de Sotllo, a 2,600 m.
Narthecium ossifragum Huds.—Plana Roya, Boet.
Veratrum album L.—Monteixo.
Streptopus distortus Michx.; *S. amplexifolius* DC.—Coma del Orri, Boet, etc.
Paris quadrifolius L.—Coma del Orri.
Erythronium dens-canis L.—Prats i boscos de tota la Vall; pel Juliol ja sense flors.
Lilium pyrenaicum Gouan.—La Rebuira, rara.
Gagea Liottardii R. et Sch.—Arcalís.
Allium Schænoprasum L.—Monteixo.
A. fallax Ræm. et Sch.—Monteixo.
A. Victoralis L.—La Rebuira, La Selva, etc.
Paradisica Liliastrum Bert.—Ribera de Sotllo, rara.
Iris Xiphoides Ehrh.—Monteixo, La Rebuira, etc.; a primers d'Agost amb les flors ja passades.
Bicchia albida Parlat.; *Orchis albida* Scop.—Boet, Coma del Orri, escassa.
Orchis latifolia L.—Altron.
Listera cordata R. Br.—La Molinassa, Boet, Coma del Orri, Fontallada.
Salix pyrenaica Gouan.—Arcalís.
S. reticulata L.—Arcalís.
S. retusa L.—Arcalís.
Chenopodium Bonus-Enricus L.—Selva Plana, etc.
Oxyria digyna Hill.—Penyals d'Arcalís, a 2,700 m.
Rumex alpinus L.—Ribera de Sotllo.
R. scutatus L.—Rialp, Llaborsí, etc.
R. acetosa L.—La Rebuira.
Polygonum Bistorta L.—Monteixo, La Selva, etc.
P. viviparum L.—La Selva.
Scleranthus perennis L.—Arahós; La Rebuira.
Thesium alpinum L.—Montanyes al NW. de Areo.
Th. pratense Ehrh.—La Rebuira, Coma del Orri.
Telephium Imperati L.—Llaborsí.
Rhamnus alpina L.—La Rebuira.
Viola palustris L.—Estany de Sotllo, Aixeus, etc.
V. cenisia L.—Monteixo.

- V. cenisia*, ssp. *Lapeyrousiana* Rouy (ex Cadevall).—Monteixo.
Myricaria germanica Desv.—Sort (Cervós!)
Drosera rotundifolia L.—Plana Roya, Selva Plana, etc.
Malva moschata L.—Areo.
Hypericum quadrangulum L.—Monteixo.
H. humifussum L.—La Rebuira.
Barbarea præcox R. Br.—Areo.
Arabis perfoliata Lamck.—La Rebuira, etc.
A. alpina L.—Aralis.
Cardamine latifolia Vahl.—Sort (Cervós!); Areo: Selva Plana.
C. resedifolia L.—Roques elevades de tota la Vall.
Sisymbrium Sophia L.—Alins
S. austriacum Jacq., subsp. *chrysanthum* Jord. (ex Cadevall).—
 Areo.
S. pinnatifidum DC.—Sotllo.
Erysimum ochroleucum DC.—Aralis, a 2,600 m.
Isatis tinctoria L.—Llaborsí.
Thlapsi brachypetalum Jord. — Monteixo, La Molinassa, La
 Rebuira.
Roripa pyrenaica Spach; *Sisymbrium pyrenaicum* L.—Comú
 per tota la Vall.
Draba carinthiaca Hoppe; *D. nivalis* DC.; *D. stellata* Lapey.
 (vidit Cadevall).—Monteixo, en el cim, a 2,900 m. a primers d'Agost
 de 1911 amb fruit.
Fumaria officinalis L.—Areo.
Sedum brevifolium DC.—Monteixo.
S. hirsutum All.—Desde Altron fins a Areo; Monteixo.
S. annuum L.—Monteixo.
Sempervivum tectorum L.—Sort, Llaborsí, etc.
S. arachnoideum L.—Monteixo.
Genista purgans L.—La Rebuira, molt abundant.
G. pilosa L.—Alins.
G. sagittalis L.; *Pterospartum sagittale* Willk.—Monteixo.
Ononis Columnæ All.—Llaborsí.
Medicago suffruticosa Ram.—Llaborsí.
Trifolium aureum Poll.—Areo, rara.
T. alpinum L.—Montanyes elevades; Monteixo, Selva Plana,
 Aixeus, etc., comú.
T. striatum L.—Arahós.
T. incarnatum L.—Areo.

- Vicia sepium* L.—Roní, etc.
V. onobrychioides L.—Roní.
Ervum tetraspermum L.—Roní.
Lathyrus cirrosus Ser.—Entre Roní i Montanartó.
L. pratensis L.—Roní, Areo, etc.
Polygala vulgaris L.—Monteixo, etc.
Geranium sanguineum L.—Monteixo.
G. silvaticum L.—Roní, Montanartó, etc.
G. pyrenaicum L.—La Rebuira.
Viscaria alpina Don; *Lychnis alpina* L.—Aixeus.
Silene cucubalus Wibel; *S. inflata* Sm.—Desde Alins fins a Arcalís, a 2,600 m.
S. ciliata Pourr.—Monteixo, Aixeus.
S. acaulis L.—Penyals elevats per tota la Vall.
S. rupestris L.—Monteixo.
S. otites Sm.—Llaborsí.
S. nutans L.—La Selva.
Dianthus Carthusianorum L.—Areo.
D. Armeria, L.—Areo.
D. Requienii Godr. et Gren.—Llaborsí, Monteixo.
D. monspessulanus L.—Comú per tota la Vall.
Cerastium alpinum L.—Monteixo, etc.
C. trigynum Viel.—Boet.
Stellaria nemorum L.—La Selva.
S. graminea L.—Areo.
S. uliginosa Murr.—Monteixo, etc.
Montia minor Grmel.—Areo.
Thalictrum aquilegifolium L.—La Rebuira, La Selva.
Anemone vernalis L.—Monteixo, Sotllo.
Anemone alpina L., var. *sulphurea* Pritz.—Arcalís, La Rebuira, Coma del Orri.
Ranunculus diversifolius Gilib.—Altron, Aynet, Alins.
R. trichophyllus Chaix.—Amb l'anterior.
R. aconitifolius, rassa *intermedius* (Dc.).—Arcalís, Boet, Coma del Orri.
R. amplexicaulis L.—La Selva, Selva Plana.
R. pirenæus L.—Sotllo, Arcalís.
Caltha palustris L.—Monteixo.
Aconitum Lycoctonum L.—La Rebuira.
Astrocarpus sesamoides Gay.—La Rebuira.

- Reseda Luteola* L.—Rialp, Llaborsí, Alins, etc.
Helianthemum vulgare Gaertn.—La Rebuira.
Sorbus Aucuparia L.—Boet, La Rebuira.
S. Chamaemespilus Crantz.—La Selva.
Alchimilla vulgaris L.—La Selva, Monteixo, Sotllo, etc.
A. alpina L.—Sotllo, La Rebuira.
A. saxatilis Buser.—Monteixo.
A. Hoppeana Buser.—Coma del Orri,
Rosa alpina L.—La Rebuira, Selva Plana, La Molinassa.
Potentilla rupestris L.—Arahós.
P. argentea L.—Monteixo, etc.
P. grandiflora L.—La Molinassa, Ribera de Sotllo.
P. micrantha Ram.—La Rebuira.
P. reptans L.—Llaborsí, Areo, etc.
P. Tormentilla Neck.—Monteixo, etc.
Geum rivale L.—La Rebuira.
G. montanum L.—Coma del Orri.
Spiraea Ulmaria L.—Sort, Llaborsí, Areo.
Rubus Idaeus L.—Comú per tota la Vall.
Cerasus Padus DC.—Boet.
Astrantia major L.—Monteixo.
Eryngium Bourgatii Gouan.—Monteixo.
Heracleum pyrenaicum Lamk.—Monteixo.
Meum athamanticum Jacq.—Ribera de Sotllo.
Molospermum cicutarium DC.—La Selva.
Chaerophyllum cicutaria Vill.—Monteixo, Coma del Orri.
Bupleurum falcatum L.—Alins.
Saxifraga oppositifolia L.—Arcalís, penyals a 2600 m.
S. aizoon Jacq.—Monteixo, etc.
S. varians Sieb.; *S. muscoides* auct. nonnull. (*Vidit* Cadevall).
—Monteixo, Boet, etc.
S. aquatica Lap.—Coma del Orri, Bedet.
S. granulata L.—Monteixo.
S. azoides L.—Monteixo.
S. aspera L.—Boet.
S. aspera L., rassa *bryoides* (L.) Rouy.—Monteixo.
S. umbrosa L.—Fontallada, rara.
S. stellaris L.—Aiguamolls de tota la Vall.
S. geranioides L.—Boet, Coma del Orri.
Parnasia palustris L.—Monteixo, Plana Roya, etc.

- Epilobium collinum* Gmel.—Comú per tota la Vall.
E. montanum L.—La Molinassa, Coma del Orri.
E. montanum L., rassa *Duriaei* Gay (ex Pau).—Boet, Coma del Orri.
E. palustre L.—Monteixo.
E. tetragonum L., subsp. *Gillotii* Lévl., var. *lucidum* Lévl. (ex Pau).—Selva Plana.
Epilobium Lamyi Schultz.—Monteixo.
E. alpinum L., var. *anagallidifolium* Lamk. (ex Pau).—Selva Plana.
E. alsinifolium Vill.—Estany de Sotllo.
E. spicatum Lamk.—Roní, Areo, etc.
Circaea lutetiana L.—Alins.
Myosotis alpestris Reich.—Monteixo.
Echinosperrum Lappula Lehm.—Llaborsí.
Cynoglossum officinale L.—Areo.
Asperugo procumbens L.—Monteixo, La Rebuira.
Veronica Gouanii Moretti; *V. Poniae* Gouan.—La Selva.
V. officinalis L.—Areo.
V. bellidioides L.—Aixeus, Coma del Orri.
V. alpina L.—Ribera de Sotllo.
V. fruticans Jacq.; *V. saxatilis* Scop.—Monteixo.
V. serpillifolia L.—Monteixo, Ribera de Sotllo, La Molinassa, Selva Plana.
V. verna L.—La Rebuira.
Antirrhinum Asarina L.; *Asarina Lobelii* Quer.—Rialp, penyals de la vora dreta del Noguera; Monteixo.
A. molle L.—Sort (Cervós!)
Linaria repens Mill.; *L. striata* DC.—Rialp, Llaborsí, Arahós, Alins, Areo, hasta 1800 m. en la Molinassa.
L. alpina Mill.—Monteixo, Boet, Coma del Orri, Sotllo.
Scrophularia Hoppii Koch.—Areo, vores del Noguera Vallferrera.
Erinus alpinus L.—Monteixo.
Pedicularis pyrenaica Gay.—Monteixo, Selva Plana.
Melampyrum pratense L.—Montanyes al NW. d'Areo; La Selva, etzètera.
M. silvaticum L.—La Selva.
Bartschia alpina L.—Boet.
Euphrasia alpina Lamk.—Arcalís.

- Ajuga pyramidalis* L.—La Molinassa.
Teucrium Scorodonia L.—Comú per tota la Vall.
Lavandula officinalis Chaix; *L. vera* DC.—Herms, a la part baixa de Vallferrera.
Sideritis hyssopifolia L.—Monteixo.
Galeopsis Tetrahit L.—Alins, Areo.
Lamium maculatum L.—Areo
Stachys recta L.—Areo.
S. annua L.—Llaborsí.
Calamintha alpina Bent.—La Rebuira.
Thymus nervosus Gay, Coste Fl. de France, III, p. 87.—Aixeus, Arcalís.
Phlomis Herba-venti L.—Sort (Cervós!)
Soldanella alpina L.—Coma del Orri, La Molinassa, Arcalís, etzètera.
Lysimachia vulgaris L.—Sort (Cervós!)
Primula integrifolia L.—Sotllo, Aixeus.
Androsace carnea L.—Estany de Sotllo, etc.
A. argentea Lois.; *A. imbricata* Lamk.—Monteixo, penyals a 2,800 m.
Gentiana campestris L.—Boet.
G. nivalis L.—La Molinassa.
G. verna L.—Arcalís.
G. excisa Presl; *G. Kochiana* Perr. et Song.; *G. acaulis* L., var. *latifolia* Gren. Godr.—Sotllo, Aixeus, Coma del Orri, Arcalís.
G. alpina Vill.; *G. acaulis* L., var. *parvifolia* Gren. et Godr.—Monteixo, etc.
G. Burseri Lap.—Boet, La Selva, etc., abundant.
Pinguicula grandiflora Lamk.—Selva Plana.
Arctostaphylos Uva-ursi Spreng.—Rara per tot la Vall.
Calluna Erica DC.; *C. vulgaris* Hull.—Per tota la Vall, poc abundant.
Loiseleuria procumbens Desv.; *Azalea procumbens* L.—Coma del Orri.
Rhododendron ferrugineum L.—Per tota la Vall.
Pirola minor L.—La Selva.
Ramischia secundiflora Opiz; *Pirola secunda* L.—La Selva,
Jasione humilis Lois.—Monteixo.
J. perennis Lamk.—Estany de Sotllo.
Phyteuma hemisphaericum L.—Monteixo, Selva Plana, etc.

- Ph. Halleri* All., f.^a *floribus lutescentibus*.—Monteixo, La Rebuira, etc.
- Campanula glomerata* L.—Monteixo.
- C. lanceolata* Lap.—Monteixo, Plana Roya.
- C. Scheuchzeri* Vill.—La Rebuira; alguns exemplars fins de sis flors.
- Vaccinium Myrtillus* L.—Montanyes al NW. d'Areo; Arcalís, etc.
- V. uliginosum* L.—Coma del Orri.
- Asperula odorata* L.—La Molinassa.
- Galium verum* L.—Coma del Orri, a 2000 m.
- Lonicera nigra* L.—La Selva.
- Valeriana pyrenaica* L.—La Molinassa.
- V. tripteris* L.—La Rebuira, La Molinassa.
- V. globulariifolia* Ram.—Penyals d'Arcalís, a 2700 m.
- Antennaria dioica* Gaertn.—Coma del Orri.
- Gnaphalium silvaticum* L.—Monteixo, La Molinassa.
- G. supinum* L.—Coma del Orri.
- Pyrethrum alpinum* Willd.—Monteixo, a 2800 m.
- Artemisia Absintium* L.—Sort, Llaborsí, Altrón, etc.
- A. vulgaris* L.—Sort, Llaborsí, etc.
- Arnica montana* L.—Boet, Arcalís, Coma del Orri, etc.
- Doronicum cordatum* Lamk.—La Rebuira.
- D. grandiflorum* Lamk., rassa *viscosum* (Nyman); *Aronicum viscosum* Freyn et Gaut.—Arcalís.
- Senecio Tournefortii* Lap.—La Selva.
- S. Doronicum* L.—Coma del Orri.
- S. Jacobaea* L.—Rialp, Llaborsí.
- S. adonidifolius* Lois.—Monteixo, La Rebuira.
- Homogyne alpina* Cass.—Estany de Sotllo.
- Adenostyles albida* Cass.—La Molinassa.
- Arctium minus* Bernh.; *Lappa minor* DC.—Areo.
- Carduus medius* Gouan.—Ribera de Sotllo.
- Centaurea nigra* L.—Roní, Tirvia, Areo.
- C. paniculata* L.—Llaborsí, Tirvia, Montesclado.
- Taraxacum pyrrhopappum* Boiss. et Reut.—Montesclado.
- Lactuca Plumieri* Gren. et Godr.—La Molinassa.
- L. perennis* L.—Monteixo.
- Crepis austriaca* Jacq.; *C. blattarioides* Vill.—La Rebuira.
- Soyera lampsanoides* Monn.; *Crepis lampsanoides* Frael.—La Rebuira.

Mulgedium alpinum Less.—La Molinassa.
Prenanthes purpurea L.—Monteixo, La Rebuira.
Leontodon pyrenaicus Gouan.—Ribera de Sotllo.
Hypochaeris maculata L.—La Rebuira.

Burgos 1 de Juliol de 1914.

NOTA NECROLÒGICA

PERE ALSIUS I TORRENT

Encara que les qualitats individuals que constitueixen la personalitat moral de cadascú, són per un ordinari, dó de la Providència, que no està pas en nostra mà el triar-les; pró una orientació rectament donada i una cooperació constantment mantinguda, poden enlairar-les fins fer-les arribar al màxim de perfecció moral e intel·lectual, o bé per un contrari malmetre-les o fer-les estèrils en esperits superficials o mal endressats. Són com una herència que podem avalorar més i més amb el treball personal i ben entesa economia, o la podèm dissipar amb la apatía o les disbauxes. Per això es, que la fesomía moral dels homes no cal tant cercar-la en la prevenció amb que hagin sigut regalats per la Naturalesa, relativa a l'abundor i calitat de dots personals; quant en el encertat aprofitament dels que tinguin rebuts, siguin molts o pocs, siguin excel·lents o vulgars.

En Pere Alsius, fill il·lustre de la vila de Banyoles, mort el 20 de Febrer a la edat de 75 anys, havent rebut els Sants Sagraments, juntà sortosament ambdues condicions. Enaltit per la Providència amb una intel·ligència clara i comprensiva, plegat amb una laboriositat extraordinària, perfeccionà aquella constantment amb nous coneixements, i esmersà profitosament aquesta fins a les derreríes d'una llarga vida i ben aprofitada existencia. La lluminositat de la seva